

VÁLOGATOTT TURISZTIKAI LÁTNIVALÓK

10.3. Autóval a rejtett természeti értékek között

A terület csak egy kisebb része tartozik az idegenforgalmilag frekvenciáltabb Bükk-höz; zömében dombsági terület, melynek apró falvai nem bővelkednek ugyan országos hírű turisztikai látványosságokban, de a rejtettebb természeti szépségekre is nyitott emberek számára tartogat kellemes élményeket. A fejezet azon természeti értékekre hívja fel a figyelmet, melyek autóval – esetenként rövidebb gyalogos kirándulással – könnyen megközelíthetők. A látniivalókat egy-egy útvonalra fűzve mutatjuk be.

Egert délről, a 3-as közlekedési tengely felől érhetjük el. Az autópályáról Füzesabonyonál lehajtva két úton juthatunk be a városba: Kerecsend vagy Maklár irányából. Nyugat felé indulva a 3-as főúton Kerecsendnél térünk rá a 25-ös főútra. A faluvégi emelkedőt legyűrve érdemes egy kicsit megállni és visszapillantani: a hegyvidék és a síkság találkozása itt érezhető át a leginkább. Északi irányba követjük az Eger-patak völgyét, szinte összenőtt falvakon haladunk át. Nagytályánál érdemes egy kis kitérőt tenni az Eger-patak zsilipjéhez, ahol a folyó kettéágazik: a fő víztömege Rima néven folytatja útját a Tisza felé, míg az Eger-csatornába csak nagyvizek alkalmával jut némi utánpótlás.

Mivel Eger nevezetességei már bővebben ismertetésre kerültek, így most hagyjuk magunk mögött a várost. A 25-ös főúton továbbhaladva Felnémet városrészben két választási lehetőség áll előttünk: Felsőtárkány felé elkanyarodva a transzbükki úton Miskolcra, a főúton továbbhaladva a hegység északi előterébe juthatunk.

Kelet felé fordulva, a Nagy-Eged – Várhegy vonulata mellett haladva hamar elérjük Felsőtárkányt, a Bükk nyugati kapuját. A település keleti végén tehetünk egy kellemes sétát a kis tavak körül, megnézhetjük a Szikla-forrást, vagy ha időnk és a menetrend engedi, az erdei vasúton tehetünk egy rövid utazást. A falut elhagyva a transzbükki úton – legalábbis magyar viszonylatban – valódi hegyvidéki autós túra vár ránk változó minőségű utakon, ahol szerpentinek, szurdokok,

A SELECTION OF TOURISTIC SIGHTS

10.3. By car amongst the hidden treasures of nature

Only a smaller part of the region belongs to the more touristically frequented Bükk Mts.; mainly hilly area where the small villages, though not rich in nationally famous touristic attractions, but for the people open to more hidden natural beauty it holds some pleasantly surprising experiences. The chapter will draw attention to those values that can easily be approached by car – sometimes by a short walk. The attractions will be laced to individual routes.

Eger can be approached from the south from the No. 3 traffic axis. Leaving the motorway at Füzesabony there are two routes to enter the town: either from the direction of Kerecsend or that of Maklár. Starting off to the west on the No. 3 road we change to the main road No. 25 at Kerecsend. After surmounting the uphill section at the edge of the village it is worthwhile stopping and looking back for a while: this is the place where the meeting of the flat land and the mountains can be best experienced. To the north we follow the valley of the Eger stream, we go through villages not quite joined together. At Nagytálya it is recommended to take a little detour to the sluice of the Eger Stream, where the river forks: the main water mass continues towards the Tisza under the name of the Rima, whilst the Eger-canal only receives resupply at high water levels.

Since the monuments and sights of Eger were introduced in detail before, let us now leave the town behind. Continuing on the road No. 25 in the Felnémet district we have two choices: turning towards Felsőtárkány following the trans-Bükk road we end up in Miskolc, staying on the main road we arrive at the northern foreground of the mountains.

Turning east, following the strand of the Nagy-Eged hill, Castle hill, we soon get to Felsőtárkány, the west gate of the Bükk Mts. At the east end of the settlement we can take a pleasant walk around the small lakes, we can look at the Szikla spring, or if our time and schedule allows, we

lélegzetelállító panorámával elkápráztató potenciális megállóhelyek követik egymást. A Kő-köz szűk szurdokán át mintegy belépünk a hegységbe, majd az ismét kiszélesedő völgyben haladva 10 kilométert megtéve az első igazi hajtűkanyarnál elérjük a Hereg-rétet. Kiépített parkoló várja az ide látogatókat, ahol lehetőség nyílik akár egy kellemes piknikre a „bükki kövek” (Tar-kő, Három-kő) panorámájában gyönyörködve, de jelzett turistautakon át gyalogos felfedező túrákat is tehetünk. Autóval továbbhaladva ezután következik az igazi hegyvidéki jellegű út, mely egészen Miskolcig kitart.

A 25-ös úton észak felé haladva az almári üdülőövezetnél a széles völgy hirtelen beszűkül: beérünk az alapvetően mészkőből felépülő hegység azon övezetében, mely egykoron az óceán alján kialakult párnalávából áll, s az út mentén, több helyen is előbukkannak lekerekített formái. Szarvaskőre érve a panorama megcsodálására két lehetőségünk is nyílik. Egyrészt a dombtetőre települt újfalun át egy szűk, de jól járható úton egészen a Major-tetőn álló kilátó közelében kiépített parkolóhoz jutunk, s pár perces séta és a torony megmászása után teljes körpanorámában gyönyörködhetünk: alattunk az ófalu, dél felé a Bervai kőbánya hatalmas tájsebe, nyugat felé a Kecské-far fennsíkszerű látkepe fogad. Másrészt az ófalu központjában hagyva járművünket egy rövid, közepesen nehéz sétával juthatunk fel a szarvaskői vár romjaihoz. Az elénk táruló kép (10.4. ábra) az „Isten hozta, Őrnagy úr” c. kultikus filmből lehet számunkra ismerős: itt volt Tótték „mátraaljai” háza – melyet sajnos a forgatás után elbontottak. Szarvaskőről aztán folytathatjuk utunkat a Bükk egyéb turistacélpontjai felé (Bélapátfalva, Szilvásvár).

10.4. ábra. Szarvaskő látkepe a várból
(forrás: Google Earth)

Figure 10.4. The view of Szarvaskő from the castle
(source: Google Earth)

can take a short ride on the narrow gauge railway. Leaving the village on the trans-Bükk road, at least by Hungarian standards, a real mountain car tour is awaiting us on roads with ever changing qualities where serpentine, canyons, potential stops with breath-taking views alternate. Through the tight canyon of the Kő-köz we actually enter the mountains then moving along in the widening valley going 10 kilometres at the first real hairpin bend we reach the Hereg-meadow. There is a purpose built parking area for the tourists arriving here, even offering an opportunity for a pleasant picnic while admiring the panorama of the “Bükk Stones” (Tar-kő, Három-kő), but walking the marked tourist tracks we can also explore on foot. Going further by car the real mountain style road starts which continues all the way to Miskolc.

Going north on the road No. 25, towards the resort area of Almár, the wide valley suddenly narrows: we get into that section of the fundamentally limestone mountain that is made up of the pillow lava once formed at the bottom of the ocean and along the road it's rounded forms extrude in several places. Arriving at Szarvaskő we have not only one but two opportunities to admire the panorama. On the one hand, going through the newly built village on the hill top on a narrow but well passable street we get all the way to the parking area built near the viewpoint on the Major-tető, then after a few minutes of walking and climbing the tower we can admire a fully panoramic view: below we have the view of the old village, to the south the giant scar of the quarry of Berva, to the west the highland-like view of the Kecské-hát. On the other hand, leaving the vehicle in the centre of the old village and taking a short, medium hard walk we get to the ruins of the castle of Szarvaskő. The vista set-out before us (Figure 10.4.) can be recognised from the cultic film “Welcome, Majore”: this is where the “mátraaljai” house of the Tóts stood, which was unfortunately dismantled after the filming. From Szarvaskő we continue our trip to the other touristic targets of the Bükk Mts. (Bélapátfalva, Szilvásvár).

From Eger towards the east we leave the town following the “wine route” which today has lost its significance. The origin of the name is that the route connecting Gyöngyös and Eger used to string together the vineyard villages at the foot

Egerből nyugat felé indulva a mára jelentőségét veszített „borúton” hagyjuk el a várost. Neve onnan származik, hogy a Gyöngyöst Egerrel összekötő út a Mátra lábánál fekvő szőlőműves településeket fűzte fel. Először a Laskó-patak völgyében fekvő Egerszalókra jutunk. Neve ma leginkább a hatalmas volumenű fürdőfejlesztései miatt lehet ismerős: a településtől délre gomba módra szaporodó szállodák látványa fogad. Érdeemes megállni ezek központi parkolójában: pár perces sétával elérhető az ún. Sódomb, mely ugyan mésztufából áll, de ragyogó fehér színe miatt tévesen – s olybá tűnik, kiirtathatatlannul – meggyökeresedett ez a hibás elnevezés. A törökországi pamukkaleihez hasonló formák kialakulásában itt nem a természet, hanem az ember játszotta a főszerepet: szénhidrogén-kutató fúrások nyomán került a felszínre az a termásvíz, melyből a kiváló édesvízi mészkő a domboldalon lefolyva létrehozta ezt a lépcsőzetes formát. Ha fürdőzni szeretnénk, választhatjuk akár az itteni, akár a szomszédos Demjén fürdőkomplexumát.

Egerszalókról azonban továbbmehetünk nyugat felé is, követve az egykori borutat. Kisebb kitéréssel megállhatunk a Laskó-völgyi-víztározónál, mely eredetileg főként árvízvédelmi funkciókat látott el. Több kisebb völgyet keresztezve jutunk Verpelétre, a Tarna-folyó völgyében fekvő újdonsült városba.

Ha a Tarna-völgyét szeretnénk végigjárni, kezdjük utunkat Sirokban. Egerből a 24-es úton jutunk az elsősorban váráról és jellegzetes sziklaformáiról ismert (Barát- és Apáca-sziklák) településre. Az elmúlt időszak fejlesztései következtében autóval is feljuthatunk a vár közvetlen közelébe, mindössze egy rövid séta választ el bennünket a fő láttnivalóktól. A fellegréből gyönyörű kilátás nyílik déli irányban a Mátra és a Bükk vonulatára, észak felé pedig a Vajdavár-vidékre. Előttünk, a völgy túloldalán a Darnó-hegy eltérő kőzetminősége miatt markánsan kiemelkedik környezetéből. Északi oldalán tájseb éktelenkedik, egy nemrég megnyitott és igen rendszertelenül működő kőbánya: a tájat ugyan elcsúfítja, de a geológia iránt érdeklődők számára érdekességeket rejt. A község nyugati széléről rövid sétával megközelíthető a Nyírjes-tó védett tőzegmohalápja.

A községtől nyugatra egyesül a Tarna két, nagyobb forrása (Pétervásárai- és a Parádi-Tarna), a folyó dél felé fordulva a Kis- és a Nagy-vár-hegy között itt kezdi meg áttörését a Mátra és a

of the Mátra Mts. First we get to Egerszalók in the valley of the Laskó Stream. Its name is mostly familiar for the recent grand bath and spa developments: south of the village we have the sight of hotels springing up everywhere. It is worth stopping in the central parking area of them: with a few minutes' walk we can reach the so called Salthill that is actually limestone tuff but because of its shining white colour incorrectly, and it seems ineradicably, the false name has stuck for good. The formation, similar to those of Pamukkale in Turkey, was not triggered by nature this time but by man: drillings for hydrocarbon-explorations brought the thermal water to the surface from which the precipitating limestone running down the hillside created this step-like form. If we want to bathe we can choose this or the bath complex of the neighbouring Demjén.

From Egerszalók we can also continue towards the west following the former wine route. With a small detour we can stop at the Laskó Valley reservoir that originally had flood protection functions. Crossing some smaller valleys we arrive at Verpelét, in the newly founded town in the valley of the Tarna River.

If we want to go all the way along the Tarna Valley, we should start our tour in Sirok. From Eger road No. 24 will convey us to the settlement primarily known for its castle and the typical rock formations (Barát (Shaveling) and Apáca (Nun)-rocks). Due to the recent development we can get up to the immediate vicinity of the castle, only a short walk is necessary to see the main attractions. From the citadel there is a beautiful view to the south to the Mátra and the Bükk Mts., to the north to the land of the Vajdavár. In front of us, on the other side of the valley, the Darnó hill stands out significantly from the surroundings due to the different rock quality. On the north side of it is a land scar, a recently opened and very hectically working quarry: it badly blemishes the landscape but also conceals some interesting things for those interested in geology. From the western edge of the village the protected bog of the Nyírjes-lake can be approached by a short walk.

West of the village the two larger spring branches of the Tarna unite (Pétervásárai- and the Parádi-Tarna), the river then turns south and here, between the Little and Big-Castle hill, starts its break through between the strands of

Bükk vonulata között (10.5. ábra). Az addig több száz méter széles völgytalp összeszűkül, olyannyira, hogy a déli irányban futó közlekedési vonalak nem is a Tarna mellett haladnak, hanem – kisebb nyergeken átjutva kikerülik, hogy aztán Kőkútpuszta településrészénél összefutva ismét visszatérjenek a fővölgybe. A tarna-völgyi fő közút ugyan Sirok nyugati határában a 24-es főútból ágazik el, de a lakótelepi részen rátérhetünk egy rejtettebb útra, mely a térképeken nem igazán jelölt Liskón át vezet. S hogy miért ilyen diszkrét? Az itt autózó csak a hatalmas kapukat látja, s nem is sejtí, hogy a mögötte lévő völgyben Magyarország egyik legnagyobb lőszergyára a mai napig üzemel.

the Mátra and the Bükk Mts. The valley bottom, that up to this point was several hundred metres wide, narrows so much that the traffic roads to the south do not run next to the Tarna but, going over some lower cols, avoid it and at the part of the town called Kőkútpuszta they meet again and return to the main valley. Although the public road in the Tarna Valley branches off of the main road No. 24, in the built-up area we can proceed to a more hidden road that goes through Liskó which is not really marked on the maps. And why is it so discreet? Those driving here only see the giant gates and do not even suspect that in the valley behind the biggest munition factory of Hungary is still in operation.

10.5. ábra. A Tarna-áttörés bejárata Bátornál (kilátás déli irányban) (fotó: Utasi Zoltán)

Figure 10.5. The entrance of the Tarna valley at Bátor settlement (towards the south) (photo by Zoltán Utasi)

Kőkútpuszta után az út a domboldalon kanyarog tovább, pár kilométer után elérve az egyre inkább elnéptelenedő Tarnaszentmáriát. Vállalkozó kedvű – és nem melleleg megfelelő terepjáró képességű autóval rendelkező – utazók kipróbálhatják az Egerszalók felé vezető leágazást, mely nyugodtan versenybe szállhatna Magyarország legrosszabb közútja címért...

After Kőkútpuszta the road meanders on the hill side after a few kilometres reaching the increasingly depopulating Tarnaszentmária. Venturesome, and by the way those having appropriate cars able to handle the country, travellers can try the branch going towards Egerszalók that could well apply for the title “worst public road of Hungary”.

Verpelét felé közeledve hirtelen kitárul a völgy, mintegy előrejelezvén, hogy hamarosan elérjük az Alföldet. Közvetlenül a település előtt, a völgy irányában egy első ránézésre jellegtelen kicsi halom magasodik. Az utazó legfeljebb az információs tábláról és a fakorlátról sejtetheti, hogy tartogat valami érdekességet ez a hely. A Verpeléti Várhegy alig pár méterrel emelkedik ki környezetéből, s várnak már a nyoma sincs meg – a kör-

Approaching Verpelét the valley suddenly opens up as if to signal that we soon reach the Great Hungarian Plain (Alföld). Right before the settlement, in the direction of the valley, is at first glance a small and insignificant hillock. The traveller can only suspect from reading the information board and seeing the wooden railing that the place has something interesting in store. The Castle Hill of Verpelét only rises a few metres

nyék házainak építőkövét szolgált, még az alapját is elbányászták. A földtan és a botanika iránt érdeklődők azért sok érdekességet fedezhetnek fel a dombon és a bányaudvarban kialakított tanösvényen. Elhagyva a helyet, Verpelétről három irányban haladhatunk tovább: a borutat követve Eger, illetve Gyöngyös felé, vagy dél felé az egyre sűrűbben elhelyezkedő, egymással összenőtt falvakon át kijutunk az Alföldre.

Egerből kelet felé indulva a Nagy-Eged hegy lábánál haladva többször szép panoráma tárul elénk az Ostorosi-völgyre és az Alföldre. Az elsőként elért Noszvaj síkfőkúti településrésze régóta a rekreációt szolgálja, mesterséges tavacska körül érdemes egy sétát tenni. A falut két irányban hagyhatjuk el: a fővölgyet követve a cseresznyéről híres Szomolyán át Mezőkövesdre érünk, a jelentősebb közút azonban a fürdőjéről ismert Bogácsra vezet. Innen haladjunk tovább észak, a Bükk központi része felé, a „cserepes-falvakra”.

Cserépfaluban érdemes megnézni a népi jellegű házakat, mielőtt egy könnyű sétával, jelzett turistaúton elérjük a Millenniumi-kilátót. Innen főként nyugat felé, a Bükkaljára nyílik jó kilátás, melynek érdekes elemei az aszimmetrikus, alacsony hegyek: a Bükk központi része felé meredek, az Alföld felé lényegesen lankásabb lejtői miatt tűnnek „féloldalasnak”. A községet észak felé elhagyva hamarosan elérjük a Hór-völgy „kapuját”: egy komplex látogatóközpont várja a Bükk belseje felé induló túrázókat – de csak gyalogosan haladhatunk tovább. Érdemes a völgy elejében pár kilométeres könnyű sétát tenni, melyre felfűzhető a Perpác oldalában lévő hatalmas, egykori kőbánya, a Subalyuki-barlang, s esetleg a már távolabb eső Ódorvár romja. A látogatóközponttól továbbindulva Bükkzsércre érünk, melynek hangulatos, domboldalra települt utcái megérnek egy sétát. Vállalkozóbb kedvűek esetleg továbbhaladhatnak a Bükk belsejébe vezető, rossz minőségű műúton, mely Felsőtárkány közelében éri el a Miskolc felé vezető transzbükki utat.

above its surroundings, and there is no trace left of the castle itself, it served as the building stone for the houses nearby and even its foundations was dug out. Those interested in geology and botany can still discover many interesting things on the education tracks set up on the hill and in the mine yard. Leaving the site we can advance in three directions: following the wine road towards Eger, or towards Gyöngyös, or to the south through the villages getting ever closer to growing together we emerge onto the Great Hungarian Plain.

Starting to the east from Eger and going past the foot of the Nagy-Eged hill we can see some beautiful panoramas onto the Ostorosi Valley and the Great Hungarian Plain.

The Síkfőkút district of the first reached Noszvaj has been dedicated recreational for a long time, it is worth taking a walk around the artificial lake. We can leave the village in two directions: following the main valley through Szomolya famous for its cherries we arrive in Mezőkövesd, the major road however leads to Bogács known for its bath. From here we move on north to the central part of the Bükk Mts., the “potter villages”.

In Cserépfalu the folk style houses deserve a look before we reach the Millennium viewpoint, via the marked tourist track, by way of a light walk. From here the main view is to the west, towards the Bükkalja, of which interesting elements are the asymmetric, low hills: their steep slopes towards the central part of the Bükk Mts. and those significantly more declivous towards the Great Hungarian Plain make them look like they are “lopsided”. Leaving the village to the north we soon get to the “gate” of the Hór Valley: a visitor’s centre complex is waiting for the tourist going towards the interior of the Bükk Mts. – but we can only move on by foot. It is worth taking a few kilometre walk at the entrance of the valley, passing by the huge former quarry in the side of the Perpác, the Subalyuk-cave, and maybe the ruins of Ódorvár a little further. Leaving the visitor’s centre we arrive in Bükkzsérc, the cosy streets on the hillside are worthy of a walk. The more adventurous could maybe move further on the bad quality road leading to the interior of the Bükk Mts. that joins the trans-Bükk road towards Miskolc near Felsőtárkány.